

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรมเพื่อสัจธรรม เพื่อชีวิตของเรา เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วนะ เวลาบวชพระ นิสสัย ๔ อกรรมกิจ ๔ สิ่งที่ทำได้ ๔ อย่าง อยู่รูกขมูล ร่มไม้ บิณฑบาตเป็นวัตร สิ่งต่างๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าปัจจัย ๔

ถ้ามีปัจจัย ๔ ชีวิตนี้ดำรงอยู่ด้วยปัจจัย ๔ ถ้าปัจจัย ๔ เราคิดที่ปัจจัย ๔ เราก็ว่าต้องมีความร่วมมือกัน เป็นสุขในการดำรงชีวิต ในการดำรงชีวิตนี้มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยใจ ถ้าปัจจัยเครื่องอาศัยนะ พระในสมัยพุทธกาล เวลาเกิดมา คูตี พระสิวลีรวยด้วยลาภสักการะมหาศาล แต่พระที่บวชมาที่เป็นพระอรหันต์โดยที่ว่าเป็นทุกตะเจิญใจก็มี สิ่งที่มีอย่างนี้ สิ่งที่มีมันไม่ได้สมบูรณ์แบบไปทั้งหมดหรอก มันไม่สมบูรณ์แบบเพราะอะไร เพราะมันมีเวรมีกรรมใจ กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน คนทำเวรทำกรรมมาสิ่งใด เห็นไหม ผลของกรรมๆ

ถ้าผลของกรรมทำคุณงามความดีมาขนาดไหน เราจะทำมันน้อยสั้นโดยขนาดไหนมันก็มีมากมายมหาศาลอย่างนั้น ถ้ามีมากมายมหาศาลอย่างนั้น ท่านก็ไม่คิดในสิ่งนั้นใจ แต่ถ้าคนมันทุกข์มันยาก คนมันทุกข์มันยาก สิ่งของมันทุกข์มันยาก เราก็ทำมาอย่างนั้น แต่จิตใจของเราใจ จิตใจของเราถ้ามันประเสริฐ จิตใจของเราถ้ามีคุณค่าขึ้นมา เราเห็นค่าของน้ำใจที่มากกว่า ถ้าคุณค่าของน้ำใจที่มากกว่ามันไม่เอาปัจจัยเครื่องอาศัยนั้น มันไม่มากถ่วงในชีวิตของเราใจ

ถ้าเป็นชีวิตของเรานะ มีปัจจัยเครื่องอาศัย เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันเรื่องของกิเลส ตัณหาความทะยานอยากทั้งนั้น ถ้าเรื่องของกิเลสตัณหาความทะยานอยาก คูตี การอยากประพฤติปฏิบัตินี้เป็นกิเลสหรือไม่

การอยากประพฤติปฏิบัติอยากทำความดีใจ ถ้าอยากทำความดี ทำความดี ความดีเป็นเครื่องอาศัย ถ้าทำชั่วๆ มีแต่คนดิฉินนินทา กลิ่นของศีลกลิ่นของธรรมหอมทวนลมๆ หอมทวนลมเพราะการประพฤติปฏิบัติอันนั้น ถ้าการปฏิบัติอันนั้นเป็นคุณธรรม

นี่พูดถึงปัจจัย ๔ ถ้าปัจจัย ๔ นี้มันเป็นเรื่องโลก คติโลก คติธรรม คติโลกก็เรื่องของโลกๆ ใจโลกก็ทำความดีของเรา ไปวัดไปวาทำบุญกุศลขึ้นมาเพื่อบุญกุศล เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต เพื่อความสุขในโลกของเราใจ แต่ความสุขขนาดไหน ถ้ามีความสุขขนาดไหนมันก็ไปทุกขไปยากอยู่บนกองเงินกองทองนั่นแหละ

แต่ถ้ามันจะทุกข์จะยากขนาดไหน ทุกข์ยากเราก็จวนขวยของเรา ถ้าขวนขวยของเราะ มีสิ่งใดที่มันประสบความสำเร็จในชีวิตของเรา เวลามันทำหน้าที่การทำงานสิ่งใดที่สิ้นก็จบแล้ว แล้วชีวิตนี้มันเหลืออะไรละ สิ่งต่างๆ ก็ทำหมดแล้วๆ

คุณ เวลาในหลวงท่านมีความนึกคิดของท่าน ท่านบอกว่าจะพัฒนาประเทศ ถ้าพัฒนาประเทศมันต้องพัฒนาสุขภาพของประชาชนก่อน ประชาชนสมัยก่อนนะ สมัยก่อนสุขภาพะมีอายุขัยก็สั้น โรคภัยไข้เจ็บก็มหาศาล ก็พยายามฟื้นฟูฟื้นฟูตั้งแต่อาหารการกิน ตั้งแต่สภาวะแวดล้อม ตั้งแต่การบำรุงรักษาทางการแพทย์ ทางการแพทย์เพื่อบำรุงรักษาให้คนร่างกายแข็งแรง ถ้าสุขภาพแข็งแรงสุขภาพแข็งแรงทำหน้าที่การทำงานขึ้นมาก็ทำได้ง่าย ถ้าสุขภาพไม่แข็งแรงจะพัฒนาประเทศไปได้อย่างไร จะพัฒนาประเทศได้ก็ต้องสุขภาพแข็งแรงๆ

คำว่า “สุขภาพแข็งแรง” เห็นไหม ฉะนั้น เวลาเมืองไทยของเราถ้าพูดถึงวิชาการแพทย์ของเราเราเทียบหน้าเทียบตาประเทศทั่วโลก เพราะเราส่งเสริมกันมาตั้งแต่ต้น ส่งเสริมมาตั้งแต่ต้นเพราะเราเห็นเรื่องปัจจัยเครื่องอาศัย เรื่องสุขภาพะ เรื่องสุขภาพ เรื่องความแข็งแรงของประชาชน ถ้าประชาชนแข็งแรง เศรษฐกิจพอเพียงๆ มันก็ประหยัดมัธยัสถ์นั่นแหละ ถ้าเศรษฐกิจพอเพียงๆ มันจะพอเพียงมาจากไหน

ชาวไร่ชาวนาขึ้นมา พอเพียงกันมาได้อยู่นี่เพราะความเป็นหนี้ หนี้สินมันบีบคั้นนะ มันจะไปพอเพียงตรงไหนละ มันต้องหามาใช้หนี้ใช้สินก่อนมันถึงจะพอเพียงใจ คำว่า “หนี้สินๆ” หนี้สินมันมาจากไหนละ หนี้สินขึ้นมาก็เพราะความโลภ อยากได้มาก อยากกระทำได้มาก หนี้มันยืมสินมาๆ มันเป็น

เครดิตนะ เวลาทางการตลาด พวกเรามีเครดิตดีมาก มีบัตรเครดิตคนละ ๒๐ ใบ อู๋! เครดิตดีมากเลยนะ อวดกัน ขก่องสรรเสริญกัน ทำไปแล้วมีแต่เอาเงินอนาคตมาใช้ทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าของเรานะ เราประหยัดมัธยัสถ์ของเรา นี่สุขภาพทางจิตใจ ถ้าสุขภาพจิตใจ คนเรานะ เราเกิดมาเป็นญาติกันโดยธรรมๆ นะ มีปากมีท้องเหมือนกัน ความเป็นอยู่เหมือนกัน แต่คนที่จิตใจเขาสูงส่งนะ เขาทำอะไรเขาไม่มีความน้อยเนื้อต่ำใจของเขา เขาอยู่ของเขาด้วยความสุขความสงบของเขานะ

ของเราอยากจะเที่ยวหน้าเที่ยวตาเขาๆ เราใช้นะ สิ่งที่เราจะไปใช้เที่ยวหน้าเที่ยวตาเขามันไม่สะดวกกับเราเลย สมัยโบราณของเรานะ เวลาบ้านอยู่ริมน้ำ บ้านอยู่ในที่ลุ่ม เขาปลูกบ้านเรือนสูง เวลาขึ้นมาเขาอยู่สบายของเขา

อยากจะเที่ยวหน้าเที่ยวตาเขาไป ทรงแปนไป ยุโรปไป เวลาน้ำท่วมมาก็ไปหาเงินมาซ่อมบำรุงอยู่นั้นนะ เที่ยวหน้าเที่ยวตาเขา มันไม่ได้มองความเป็นไปของความเป็นจริงเลย ถ้ามองความเป็นไปของความเป็นจริง ผู้ที่เขามีสติมีปัญญาของเขาจะพัฒนาประเทศๆ มันต้องมีสติมีปัญญา ถ้ามีสติปัญญาแล้ว สติปัญญามันล้าหน้าประชาชนไป ล้าหน้าสังคมไป ถ้าล้าหน้าสังคมไป พุคสิ่งใดใครก็ไม่เชื่อฟังทั้งนั้นนะ

แต่ถ้าเวลาความจริงมันประจักษ์ เวลาเขามาทวงหนี้ทวงสินต้องคอยหลีกเลี่ยง เวลาทุกข์ยากขึ้นมาต้องคอยเอาชีวิตนี้ฟันฝ่าไป ถ้าความทุกข์มันบีบคั้นขึ้นมา แล้วถ้าใครทำสิ่งนั้นได้ ใครทำสิ่งนั้นแล้วมันมีความสุขความสงบเข้ามา มันเป็นเชิงประจักษ์แล้วเราถึงยอมเชื่อกันไง เพราะความคิดของท่านล้าหน้าเราไปๆ ล้าหน้าเราไปที่ไหนละ ล้าหน้าเราไป ล้าหน้ากิเลสของเราไปไง

ถ้าเป็นความจริงๆ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว ให้รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ สุขที่พ้นจากความเป็นหนี้ ความเป็นหนี้เป็นสินนี้เป็นทุกข์อย่างยิ่งนะ ความเป็นหนี้เป็นสินเป็นทุกข์อย่างยิ่ง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดอกเข้ามาแล้ว ๒,๐๐๐ กว่าปีนะ ไอ้พวกเราภูมิใจ เครดิตดี ฎได้เยอะ เครดิตดี ถึงเวลาเขายึดหมดคนนะ เวลาเขายึดหมดแล้ว สงครามทางเศรษฐกิจไง ถ้าสงครามเศรษฐกิจ ถ้าใครมีสติปัญญา แล้วมันมาจากไหนละ

เราจะเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาได้ เราก็ต้องมีสติปัญญาของเรา ถ้ามีสติปัญญาของเรา สิ่งที่ว่ามันมีความบีบคั้นอยู่ด้วยความเป็นหนี้ๆ เราก็หาทางชดใช้เขาไป ชดใช้เขาไปเพราะอะไร เพราะเราไป

กัณฑ์ยืมดินเขามาเองไง ถ้าเรารู้จักประหัยคัมมัชฌ์มันจะเข้ามาแล้ว มันจะเข้ามาเรื่องกิเลสของคนๆ
นะ

วัฒนธรรมประเพณี ถ้าวัฒนธรรมของคนนะ คุณครูบาอาจารย์ของเราท่านบอกเลย ท่านยังเกิด
ทัน สมัยโบราณของเรามันเจือจางกันหมดทั้งหมู่บ้าน ในหมู่บ้านเขาสัมพันธ์กันไปหมดนะ เขาทำสิ่งใด
เขาเจือจางกัน มันไม่มีโจรไม่มีขโมย มันรู้หมดเลยใครทำอะไร ในสมัยปัจจุบันนี้ต่างคนต่างอยู่ ต่าง
คนต่างปรารถนาตามกิเลสตัณหาของตน มันชวนขวยๆ ขวนขวยไปไง ขวนขวยไปแล้วมันเป็นยุค
เป็นคราวของมัน นี่เวลาโลกเจริญๆ โลกเจริญแล้วธรรมะละ ธรรมะในใจของเราละเห็นไหม

เวลาฟังธรรมๆ ให้ธรรมเป็นทานๆ เขาให้วิชาการ ให้ความรู้ให้ ให้รู้จักเท่าทันตัวเองไง ธรรมะ
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาถึงที่สุด อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าตน
เป็นที่พึ่งแห่งตนนะ เราทำบุญกุศลมากมายมหาศาลขนาดไหน เวลาจะพ้นจากทุกข์ มันต้องภาวนา
ทั้งนั้นนะ

ระดับของทานๆ ระดับของทานทำถึงที่สุดแล้ว เวลาทำทานแล้วมันมีความสุขมีความพอใจมาก
ทำไปๆ มันก็จิตซีดของมัน ระดับของศีลๆ นั่งปกติของเรา เราทำทานๆ ขึ้นมา ถึงที่สุดแล้วเราให้คนอื่น
ทำแทน คนอื่นทำแทน นางวิสาขาเป็นพระโสดาบัน มีหลานเป็นผู้ที่ทำบุญกุศลแทนนางวิสาขา เวลา
หลานตายไปๆ ผู้ที่ทำการแทนตายไป ร้องให้ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“วิสาขา เธอเป็นอะไร”

“หลานตายไป”

“โอ๊ย! ถ้าคนทั้งในนครราชคฤห์เป็นหลานของเธอ เธอไม่ต้องร้องไห้ทุกวันหรือ” เพราะมัน
มีคนตายอยู่ทุกวันไง ใครทำหน้าที่แทนกันก็แทนกันได้ทางโลกเท่านั้นนะ เวลาเอาจริงเอาจังขึ้นมา
ก็ต้องประพฤติปฏิบัติตามความจริงของตน ถ้าปฏิบัติตามความจริงของตน เห็นไหม **ศีล สมาธิ ปัญญา**

จิตดวงใดไม่มีปัญญา จิตดวงใดไม่มีสติยังคิดในใจของตน จิตดวงใดไม่มีสมาธิ จิตดวงใดไม่
มีมรรคมีผลขึ้นมา ถ้าดวงใจดวงใดมันไม่มีมรรคมีผลขึ้นมามันฉลาดขึ้นมาได้อย่างไร มันจะพ้นทุกข์
ขึ้นมาได้อย่างไร

ถึงที่สุดแล้วเรื่องระดับของท่านๆ เรื่องของศีลก็เรื่องของศีล เรื่องของปัญญาๆ แล้วปัญญาขึ้นมา ครูบาอาจารย์ของเราถ้าเป็นปัญญาขึ้นมา โปฐิละๆ ไบลานเปล่าๆ ศีกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สั่งสอนลูกศิษย์ลูกหามหาศาล ไปไหนมีแต่คนนับหน้าถือตาทั้งนั้นนะ เวลาไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “ไบลานเปล่ามาแล้วหรือ โปฐิละไบลานเปล่ามาแล้วหรือ”

อ่านให้มากๆ ยิ่งอ่านยิ่งโง่ อ่านไบลานเปล่าๆ มันไม่มีสิ่งใดอยู่ในหัวใจของตนเลย ปริยติเขาศึกษาให้มาปฏิบัติ เวลาปฏิบัติเป็นจริงขึ้นมา เพราะถึงเวลาแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคอยเคาะ คอยเคาะคือคอยสะกิด

เราเวลาทำสิ่งใดเราก็ว่าเราทำถูกต้องนั้นนะ แต่มันไม่มีครูบาอาจารย์คอยสะกิดให้เราเข้าใจว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรไม่ควร มันควรจะพัฒนาขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป ระดับของอะไร คุณติพุทธตามทะเบียนบ้านก็ไม่สนใจสิ่งใดทั้งสิ้น คนที่ไปวัดเป็นคนที่มีปัญหาทั้งนั้น เราเป็นคนดีๆ

คนดีมีอะไร คนดีก็สมบัติเดิมใจ กิณของเก่า ของที่เคยทำมา มนุษย์สมบัติเป็นของเก่าทั้งนั้นนะ สิ่งที่ได้บุญกุศลขึ้นมา ทำขึ้นมาแล้วเป็นของเก่า กิณของเก่าอยู่นั้น เราเป็นคนดีๆ ใจ เวลาไปวัดไปวาขึ้นมาอันของเก่า ของเก่าที่เราทำมาเราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา ใครมีสติปัญญาขึ้นมามันจะชวนขวายนหิบบวยทรัพย์สมบัติได้มากน้อยแค่ไหน

ถ้าหิบบวยทรัพย์สมบัติทางโลก บุญกุศลมันเป็นอมิส มันเป็นที่ทรัพย์สมบัติทางโลก มันเป็นที่สมบัติทางโลก แล้วทรัพย์สมบัติที่เป็นอริยทรัพย์ละ ทรัพย์สมบัติที่จะเป็นสมบัติของเราละ

ถ้าทรัพย์ที่เป็นจริง คุณติ การเกิด แก่ เจ็บ ตาย มันต้องเกิด แก่ เจ็บ ตายทั้งสิ้น แล้วที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายมันอยู่ที่ไหนละ พระพุทธศาสนาสอนที่นั่นไง ถ้าสอนที่นั่น เราถึงชวนขวายนของเรา ถ้าชวนขวายนของเรา เรื่องของโลกเราก็ทำของโลก นี่เรื่องระดับของท่าน ระดับของศีลขึ้นมาเราก็ทำ ความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา เห็นไหม

คุณติ โปฐิละไบลานเปล่าๆ ศีกษามีความรู้มาก สั่งสอนใครไม่มีผิดหรือ พระพุทธเจ้าก็ยังคงอยู่ เพราะพระพุทธเจ้ายังอยู่ ฟังโปฐิละแล้วก็ไปถามพระพุทธเจ้าก็ถูกต้องทั้งนั้นนะ แต่เป็นธรรมะขององค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจ โปฐิละไบลานเปล่าๆ นั่นมันสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่สมบัติของเธอ

สุดท้ายแล้วเวลาโปฐิละได้สติปัญญาขึ้นมา ไปสำนักปฏิบัติ ไปหาครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติท่านปฏิบัติเสียๆ ของท่าน ท่านอยู่ป่าอยู่เขาของท่าน ท่านรักษาในใจของท่าน ท่านมีภาวนามยปัญญา ปัญญาที่ชำระล้างกิเลสของท่าน ท่านสงบเสงี่ยม เศรษฐกิจพอเพียงๆ พอเพียงในใจของท่าน ท่านเป็นพระอรหันต์นะ สงบระงับทั้งนั้นนะ

เวลาโปฐิละมีชื่อเสียงเกียรติศัพท์เกียรติคุณจะไปศึกษา เจ้าอาวาสบอกว่า เราอยู่ป่า เราไม่มีชื่อเสียง ไม่มีเกียรติศัพท์เกียรติคุณ ใครจะรู้จัก คงไม่มีความสามารถสอนได้หรอกมั้ง

ก็ไล่ไปเรื่อยๆ ใจ องค์ที่ ๒ ก็ไล่ไปเรื่อยๆ ทุกคนไม่มีเกียรติศัพท์เกียรติคุณทั้งนั้นนะ เขาพอเพียงในใจของเขา สุดท้ายแล้วไปถึงสามเณรน้อย ตั้งแต่หัวแถวยันท้ายแถวเป็นพระอรหันต์ทั้งวัดเลย นี่ความพอเพียงในใจของท่าน ท่านไม่มีชื่อเสียงเกียรติศัพท์เกียรติคุณเพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นมันเป็นโลกธรรม ๘ มีลาภเสื่อมลาภ สรรเสริญนินทา ยกย่องสรรเสริญ ประจบสอพลอกันอยู่ในสังคมโลก ใจ มีแต่หน้าากาก มีแต่หัวโขน ไม่มีความจริงใจเลย

สุดท้ายแล้วเวลาเจ้าอาวาสก็บอกสามเณรน้อย ถ้าโปฐิละเขามีปัญญามาก เขาอยากจะประพาศปฏิบัติก็ลองเขาหน่อย คำว่า “ลอง” ให้ลองประพาศปฏิบัติดู

ถ้าประพาศปฏิบัติ ถ้าสั่งสอน สั่งสอนอะไร ฉันรู้หมดแล้ว เพราะฉันจำได้หมด ฉันสอนลูกศิษย์ลูกหามาหลายแล้วจะมาสอนอะไร โกลั่กลือ่กิด่าง เอาของพื้นๆ มาสอนมันจะมีปัญญาอะไรล่ะ

แต่สามเณรน้อยนี้เป็นพระอรหันต์นะ เป็นพระอรหันต์สามเณรน้อย ถ้าจะสอน อ้าว! อย่างนั้นตกลงว่าจะสอน แล้วจะสอนนะ เราต้องมีเครื่องมือสอนนะ ก็จะขอให้ไปตัดไม้ ตัดไม้ก็ตัดกอไผ่ ให้ห่มจีวรเข้าไป

โดยข้อเท็จจริงมันเข้าไปได้อย่างไรล่ะ เข้าไปจีวรมันเกี่ยวผ้าขาดหมด แล้วผ้าสมัยพุทธกาลมันหาได้ยากใจ

“เราต้องการไม้นั้น ให้เอามิคเข้าไปตัด”

หทัยมิตจะวิ่งเข้าไปตัดเลยนะ

“ไม่เอาแล้ว พอ” เพราะเขาไม่ต้องการ เขาต้องการลดทกฏฐิมานะ ไอ้ที่ว้ารู้มากๆ นั่นนะ ไอ้ที่ว่า
ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั่วมหันนั้นนะ

“อย่างนั้นไม่เอาแล้ว เราจะเอานี้” ก็ให้ห่มผ้าลงไปนคตองจะไปตักน้ำ พอลงไปถึงใกล้ๆ
คตอง “ไม่เอาแล้วๆ ไม่เอา ขึ้นมา” แสดงว่าทกฏฐิมานะมันลดลง ทกฏฐิมานะถือตัวถือตนว่าตัวเองรู้
ตัวเองเก่งตัวเองเข้าใจมันลดลง

พอมันลดลง อย่างนั้นเราจะเริ่มสอนนะ ร่างกายนี้เปรียบเหมือนจอมปลวก จอมปลวกมันมีรูอยู่
๖ รู ปิคเสีย ๕ รู เหลือรูไว้รูหนึ่งคอยจับเหยี่ยวตัวนั้นนะ เหยี่ยวในจอมปลวกนั้นนะ

เรียนมาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สอนมาหมด พระไตรปิฎกทั้งหมด สอนเขา ลูก
ศิษย์ลูกหาเต็มบ้านเต็มเมือง เวลาพระอรหันต์จะสอน สอนเรื่องจอมปลวก อ้าว! ไม่สอนธรรมะ
พระพุทธเจ้าเลย ไม่สอนพระไตรปิฎก ไม่สอนเรื่องอริยสัจหรือ โอ๊ย! ไม่สอนเรื่องมรรคผลนิพพาน
เขี้ยวหรือ มันต้องสอนมรรคผลนิพพานสิมันถึงจะจริง นี่เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า เป็นพุทธบัญญัติ นี่สมมุติบัญญัติ บัญญัติมาเป็นเรื่องวิถีแห่งจิต เวลาจิตมันเป็นไป วิถีแห่งกิเลส จิต
ที่มันส่งออก จิตที่มันมีอุปาทานของมัน นั่นนะท่านพูดถึงความรู้สึกนึกคิดของเราทั้งนั้นนะ ท่าน
เปรียบ นี่เป็นบัญญัติ

แต่เวลาจริงๆ ขึ้นมา สมมุติว่าร่างกายเราเป็นจอมปลวก มันมีเหยี่ยวอยู่ตัวหนึ่งในจอมปลวกนั้น
คอยสังเกตจับเหยี่ยวตัวนั้นมาแล้วเอาเหยี่ยวตัวนั้นมาพิจารณา ก็หัวใจของเรานี่ไง เวลาศึกษาธรรมะของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วิถีแห่งจิต วิถีแห่งจิตก็ความคิดเรา วิถีแห่งจิตมันเทียบได้หมดนะ เรา
มีพร้อม เรารู้หมด เราเข้าใจทั้งหมดเลย แต่ไม่ได้ทำอะไรทั้งสิ้นนะ เวลาจริงๆ ขึ้นมา ปิครุทั้ง ๕ รู ตา หู
จมูก ลิ้น กาย เหลือช่องของใจให้มันแลบออกมา แลบออกมา เห็นไหม

นี่ไง ครูบาอาจารย์ที่ท่านสั่งท่านสอน ท่านสอนให้ทำความสงบของใจใจ ถ้าใจมันสงบแล้ว ใจ
สงบแล้วถ้าเห็นสติปัญฐาน ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าใจมันสงบแล้ว ถ้าใจไม่สงบมันจินตนาการทั้งนั้นนะ
มันรู้ไปหมด ไบลานเปล่าๆ ความรู้ท่วมหัว มันไม่มีความเป็นจริงในใจใจ ถ้ามีความเป็นจริงในใจ คิด
สมาธิ ปัญญามันเกิดขึ้น

นี่พูดถึง คุณติ ของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติไว้ตั้งแต่พระจะบวช นี่พูดถึงว่า
บริหาร ๘ มันก็มีบาตร มีจีวร มีเครื่องนุ่งห่ม แล้วมียารักษาโรค นี่ปัจจัย ๔ ปัจจัย ๔ นี่ดำรงชีวิตเรื่อง
โลกๆ นะ ดำรงชีวิตเพราะอะไรล่ะ เพราะเราเป็นฆราวาสใช้ไหม เราเห็นแต่ทุกข์ใช้ไหม เราจะพ้นจาก
ทุกข์เราก็มาบวชเป็นพระ เราจะมาประพฤติปฏิบัติใช้ไหม ไปปฏิบัติก็เป็นปุถุชน เราก็ต้องดำรงชีวิต
การดำรงชีวิต ดำรงชีวิตแบบปุถุชนไง

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติไปแล้วถ้ามันมีร้องมีรอย ปฏิบัติไปแล้วอริยบุคคลตั้งแต่โสดาบัน
สกิทาคามี อนาคามีขึ้นไปเรื่อยๆ มันจะเข้มแข็ง มันจะห้าวหาญ ให้อะไรเห็นของปัจจัย ๔ นี่เป็นของ
ภายนอกเลย มันเป็นของไม่จำเป็นเลย เพราะมันไม่กิน ๗ วัน ๘ วันก็ไม่ตาย มันอยู่ของมันได้

แต่ของเราที่มา โอ๊ย! มันทุกข์มันยาก ต้องกินอิ่มนอนอุ่น ต้องสะดวกสบายก่อนแล้วค่อย
ปฏิบัติ ต้องทุกคนเอาอกเอาใจดีแล้ว แล้วค่อยปฏิบัติ นี่ความคิดถ้าจิตใจอ่อนแอมันคิดไปอย่างหนึ่ง

จิตใจที่เข้มแข็ง จิตใจที่ปฏิบัติแล้วสมความปรารถนาขึ้นไปมันจะเข้มแข็ง มันจะเป็น
อาชาไนย บุรุษอาชาไนยจะเลือก จะคัด จะแยก จะทำประโยชน์กับใจของตนเอง แต่ถ้ามันอ่อนแอ มัน
ก็ตายกันอยู่นั่นนะ เอาอกเอาใจตายกันอยู่นั่น นี่พูดถึงปัจจัยเครื่องอาศัย แต่มันมีกายกับใจ ใจ ถ้ำร่างกาย
เข้มแข็ง เรื่องสิ่งภายนอกมันเป็นภายนอก

เราจะพูดถึงว่า ในปัจจุบันนี้เวลาในหลวงท่านฟื้นฟูสังคมไทย เริ่มต้นตั้งแต่สุขภาพของคน
ก่อน ท่านพูดบ่อยกว่าประเทศชาติมันจะเจริญ ประชาชนต้องแข็งแรงปลอดจากโรคภัยไข้เจ็บก่อน
ท่านถึงฟื้นฟูในเรื่องสุขอนามัย เรื่องทางการแพทย์ สุดท้ายแล้วพอล่วงมา เศรษฐกิจพอเพียงฯ ให้คน
ประหยัดมัธยัสถ์ ให้คนรักกัน ให้คนชอบกัน สอนโดยที่ไม่ต้องให้ระลึกถึงท่านเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไม่มีกำมือในเรา มันเป็นสังขาร มันเป็นข้อเท็จจริง
วางไว้ให้เราเราชวนขยายแสวงหาให้เป็นความจริงขึ้นมา

ของท่าน ท่านก็สอนขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนมีความสุข ให้พวกเราชาวไทยมีความสุข มีความรัก
ใคร่กัน มีความเห็นน้ำใจต่อกัน ท่านสอนเพื่อใครนะ ท่านสอนเพื่อเราทั้งนี้นั่นนะ

คนที่เขาทำแล้วเขาไม่ปรารถนาสิ่งใด ไม่ต้องการสิ่งใด นั่นเราถึงจะเคารพบูชา คนที่ทำสิ่งใด
แล้ว “ของนั้นๆ นั้นแน่ นั้นเก่ง” ไม่มีใครเขาสนใจด้วยหรอก

นี่พูดถึงนะ ถ้ามันทำความเป็นจริง ปิดทองหลังพระ ถ้าปิดทองหลังพระ ทำความดีเพื่อความดี
ไฉน เราทำความดีเพื่อความดี เรามาวัดมาวากัน เรามาเสียสละทานของเราเพื่อหัวใจของเรา เพื่อหัวใจ
ของเรา ฟังธรรมๆ เพื่อตอกย้ำใจของเรานี้แหละ ตอกย้ำสังขารของเราขึ้นมา ถ้ามันทำความเป็นจริง
ขึ้นมา

ครูบาอาจารย์ท่านมี ถามท่านได้ **ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมมงคลมุตฺตมํ** การสนทนาธรรมเป็นมงคล
อย่างยิ่ง การสนทนาธรรม การโต้ถามเป็นเรื่องมงคลทั้งนั้นนะ แต่ถ้ามันถามด้วยข้างๆ คูๆ ถามด้วย
การล้อผล อันนั้นธรรมะที่หลวงตาท่านบอก ธรรมะหมากัดกัน เอาชนะคะคานกันไฉน อยากรู้
อยากรู้จะรอด อยากรู้จะอ้าง ไร้สาระมาก

แต่ถ้ามันสงสัย ถ้ามันสงสัย มันเป็นเรื่องที่เราปฏิบัติแล้วมันมีสิ่งใด พูดได้ ครูบาอาจารย์เรา
เอตมฺมมงคลมุตฺตมํ เป็นมงคลชีวิต แล้วคนที่มีคุณธรรมในหัวใจท่านไม่รู้อะไรเป็นมงคล อะไรเป็น
อัปมงคลหรือ

ไอ้คำว่า “เป็นมงคลๆ” คือมันเป็นแง่บวก มันเป็นเรื่องที่แสวงหา อัปมงคลคือการกดถ่วงกัน นั่น
คืออัปมงคล แต่ถ้าเป็นมงคล มงคลชีวิตมันประเสริฐทั้งนั้นนะ ถ้ามันเป็นมงคลชีวิต ถ้าเรามีจิตใจที่
เป็นธรรม ฟังธรรมๆ เพื่อใจดวงนี้ เพื่อชีวิตนี้ เอวัง